

6. 11. 2013

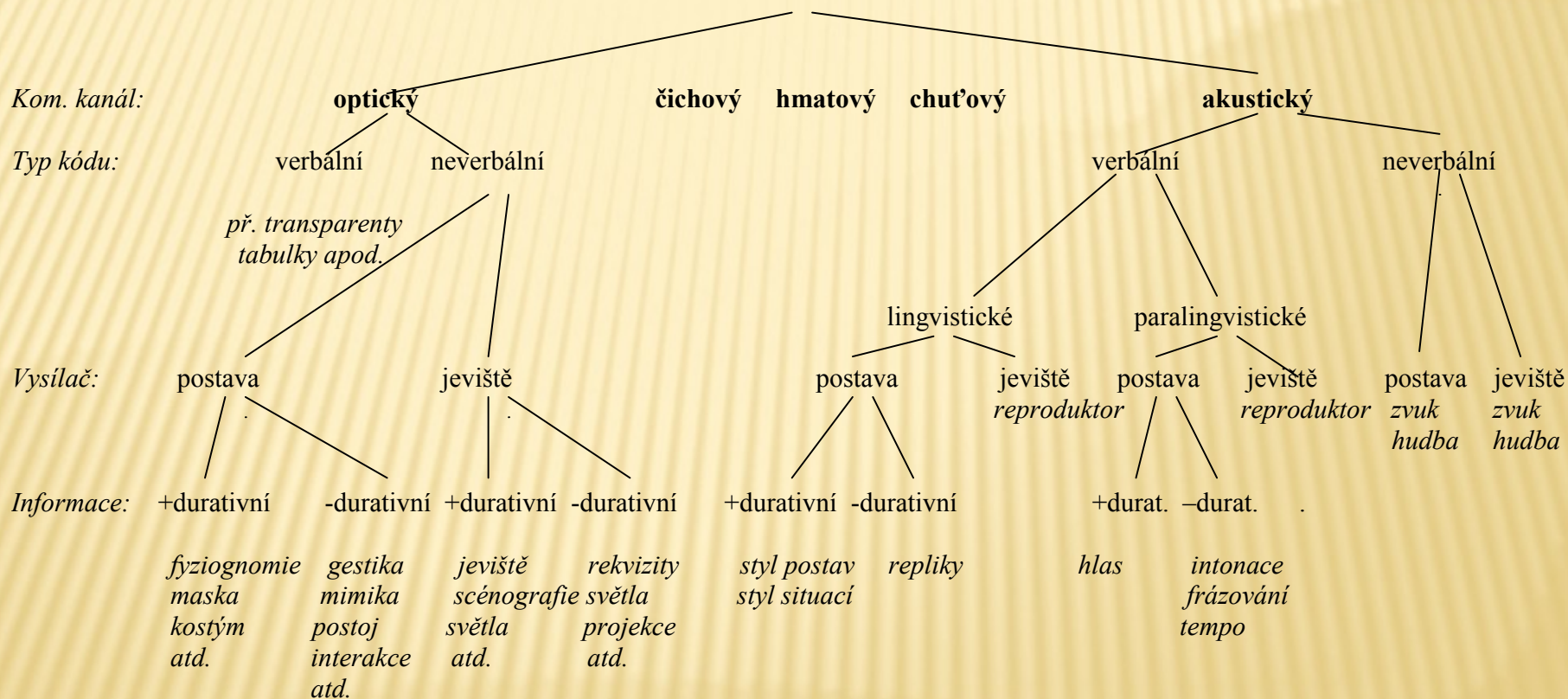
TEORIE DRAMATU

DRAMA JAKO PLURIMEDIÁLMÍ ZOBRAZOVACÍ FORMA

- × **PLURIMEDIALITA TEXTOVÉ PREZENTACE: dramatický text jako scénicky realizovaný text**
 - × literární texty – pouze jazykové prostředky
 - × dramatické texty – jazykové a mimojazykové akustické a optické prostředky = synestetický text = **plurimedialita**
 - × synestezie – sdružení vjemů dvou nebo více smyslů

REPERTOÁR KÓDŮ A KANÁLŮ

Škála kódů a komunikačních kanálů

KOLEKTIVNOST PRODUKCE A RECEPCE

- × realizace literárního textového podkladu (dramatický text) je podmíněna spoluprací produkčního kolektivu
- × paralelně – kolektivní recepce

DRAMA V KONTEXTU VEŘEJNÝCH INSCENAČNÍCH AKTIVIT

- ✘ Performance – jedincem či skupinou vykonávaná aktivita určená převážně pro potěšení jiného jedince nebo skupiny (*Richard Schechner*)
 - + volná hry (*play*)
 - + hra s předem danými pravidly (*game*)
 - + sportovní zápas
 - + rituál
 - + drama

ROZDÍL MEZI DRAMATEM A JINÝMI VEŘEJNÝMI PERFORMAČNÍMI AKTIVITAMI

- ✘ dominantní komunikační funkce – estetičnost
- ✘ estetičnost = samosouvztažnost znaků ve smyslu „poetické funkce“ Romana Jakobsona

DEFINICE DRAMATU

- ✘ nemožnost/neochota normativní definice
 - + normativní definice nikdy neobsáhne všechny historické typy dramatických textů

DIFERENCIAČNÍ KRITÉRIA DRAMATICKÝCH TEXTŮ

- × překrytí vnějšího a vnitřního komunikačního systému
- × „absolutnost“ textu (Szondi)
- × performativnost komunikace
- × plurimedialita
- × kolektivita produkce a recepce

2. kapitola

DRAMA A DIVADLO

LITERÁRNÍ TEXTOVÝ PODKLAD A JEVIŠTNÍ REALIZACE //

LITERÁRNÍ VERSUS DIVADELNÍ RECEPCE

- + nutnost vnímat i při čtení odkazy k mimojazykové dimenzi dramatického textu (jinak zůstane dramatický text „jen“ literaturou)
- + **Max Frisch:** „Kdo vstoupí na jeviště a nepotřebuje ho, má ho proti sobě. Potřebovat by mělo znamenat: nebásnit na jevišti, ale básnit spolu s ním.“

LITERÁRNÍ VERSUS DIVADELNÍ RECEPCE

× **Názor pro plně divadelní vnímání dramatického (tedy plurimediálního) textu**

+ **Eugène Ionesco:**

× „... můj text není jen dialog, ale má také divadelní jevištní indikace. Tyto indikace je třeba respektovat stejně jako text, jsou nezbytné.“

LITERÁRNÍ VERSUS DIVADELNÍ RECEPCE

- ✘ **Thomas Mann považuje „pouhé čtení“ dramatického textu za lepší (kvalitnější) než jeho inscenování...**
- ✘ **Thomas Mann:**
 - ✘ „Nikdo mě nepřesvědčí o tom, že dramatické básníky, Schillera, Goetha, Kleista, Grillparzera, Henrika Ibsena a naše autory Hauptmanna, Wedekinda, Hofmannsthala, můžeme stejně dobře číst, jako je vidět na jevišti; myslím, že dokonce zpravidla uděláme lépe, když si je čteme.“

LITERÁRNÍ VERSUS DIVADELNÍ RECEPCE

× KDO MÁ PRAVDU?

LITERÁRNÍ VERSUS DIVADELNÍ RECEPCE

- ✗ **POKUS O ODPOVĚĎ (bez záruky...!)**
- ✗ **dramatický text (tj. plurimediální text) nelze redukovat na mluvené monology a dialogy – je třeba vnímat a zobrazit jejich vztahy k mimojazykovým znakovým systémům**

HLAVNÍ A VEDLEJŠÍ TEXT

HLAVNÍ A VEDLEJŠÍ TEXT

- × **hlavní text** –
mluvené repliky dramatických postav
- × **vedlejší text** –
text, který se neprojevuje mluvením:
 - + název dramatu
 - + nadpisy, věnování, předmluvy...
 - + seznam postav
 - + označení jednání a scén (obrazů...)
 - + instrukce ke scénografii a akci (remarky)
 - + označení postavy, která mluví

HLAVNÍ A VEDLEJŠÍ TEXT

— variabilita pojmů v historii

+ alžbětinské divadlo

- × nejsou nadpisy, věnování, předmluvy...
- × jevištní pokyny omezeny na minimum (tištěný text nebyl relevantní, neměl autonomní hodnotu)

HLAVNÍ A VEDLEJŠÍ TEXT

variabilita pojmů v historii

+ G. B. Shaw

- × vedlejší text je rozsáhlejší než hlavní text
- × Androkles a lev: předmluva má dvakrát větší rozsah než vlastní text
- × Člověk a nadčlověk – scénické poznámky mají více než tištěné strany, na jeviště mohou být přeneseny jen velmi částečně...
- × bujení vedlejšího textu zde znamená budování zprostředkujícího komunikačního systému – posun k narativním textům

HLAVNÍ A VEDLEJŠÍ TEXT

- × **Inscenační pokyny ve vedlejším textu**
 - + mají vztah k jevištní realizaci
 - + jsou přenosné do paralingvistických a mimojazykových kódů

HLAVNÍ A VEDLEJŠÍ TEXT

× **Divadelně operativní jevištní poznámky**

+ vztahují se na herce a na opticko-akustický kontext

- × příchody, odchody
- × postava a fyziognomie
- × maska a kostým
- × gestika a mimika
- × paralingvistická realizace replik
- × seskupení postav a interakce
- × intonace... aj.

HLAVNÍ A VEDLEJŠÍ TEXT

- + vztahují se na jeviště – kontextové jevištní poznámky
 - × scéna, rekvizity
 - × osvětlení
 - × hudba a zvyky
 - × zvláštní divadelní efekty – projekce, mlha a jiná jevištní technika

HLAVNÍ A VEDLEJŠÍ TEXT

× Implicitní scénické (jevištní) pokyny v hlavním textu

+ inscenační pokyny jsou obsaženy také v hlavním textu:

- × LOPACHIN Co je s tebou, Duňášo...?
- × DUŇAŠA Chvějí se mi ruce.
- × LOPACHIN Jsi příliš citlivá, Duňášo. A taky se oblékáš jako slečna, i účes máš takový... (...)

HLAVNÍ A VEDLEJŠÍ TEXT

- ✘ antika – minimum poznámek, jevištní akce je pochopitelná z replik
- ✘ slovní kulisa – konkretizace místa děje v dialogu (alžbětinské divadlo...)